

Porteføljeanalyse 2025

Samisk samfunn og kultur

1. Om porteføljeanalysen og tallgrunnlaget

Porteføljeanalysen legges frem for porteføljestyrene som en orientering og et strategisk kunnskapsgrunnlag. Analysen skal ikke vedtas av porteføljestyret.

Analysen gjelder porteføljekområdet Samisk samfunn og kultur og bygger på data registrert til og med 2025. Den omfatter Forskningsrådets samlede portefølje av prosjekter innenfor porteføljestyret for Samisk samfunn og kultur sitt ansvarsområde, inkludert både forskningsrådsfinansierte prosjekter og EU-prosjekter med norsk deltakelse som helt eller delvis er merket med *SAMISK*.

Porteføljeanalysen baserer seg på en gjennomgang og analyse av tilgjengelig data, som vurderes opp mot målene for porteføljen. Prosjektene kan være finansiert av porteføljestyret for Samisk samfunn og kultur, av andre porteføljestyre i Forskningsrådet eller gjennom EUs rammeprogrammer. Finansiering fra Forskningsrådet fremgår som merket andel av årlig disponibelt budsjett, mens EU-finansiering vises merket andel av kontraktsbeløp for norske deltakere.

Viktig informasjon om 2024-tallene

Forskningsrådet gikk over fra nettobudsjettering til bruttobudsjettering 1. januar 2025. Dette medførte at utbetalinger i 2024 var betydelig lavere enn tidligere år og ikke sammenlignbare. Denne nedgangen gjenspeiler derfor ikke en tilsvarende nedgang i aktivitetsnivået i Forskningsrådets portefølje. 2024 er derfor et unntaksår i tidsserien. For 2025 er det mest naturlig å sammenligne med 2023 og bakover i tid.

2. Status og utvikling av porteføljen

2.1 Om porteføljekområdet Samisk samfunn og kultur

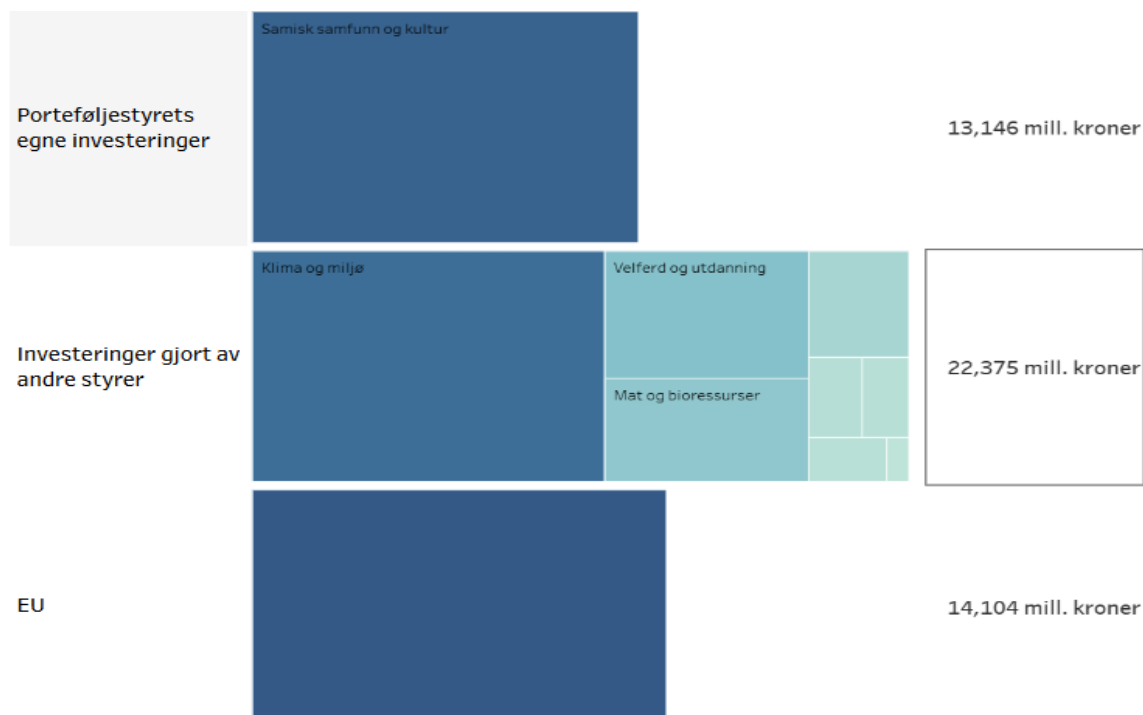
Porteføljen for Samisk samfunn og kultur har som mål å ivareta Norges særlige ansvar for å utvikle ny forskningsbasert kunnskap for at den samiske folkegruppen, som urfolk, skal kunne sikre og utvikle de samiske språkene, den samiske kulturen, sitt samfunnsliv og sine næringer. Porteføljen skal legge til rette for kunnskapsutvikling som styrker både samiske samfunn og det norske samfunnet som helhet. Den omfatter et mangfold av temaer og problemstillinger av betydning for det samiske samfunnet, og understøtter forskning på tvers av fagområder, disipliner og sektorer. Sentralt står også forskning som integrerer ulike ulike forskningsperspektiver og metodiske tradisjoner.

Faglig sett har porteføljen hovedvekt på grunnforskning innen humaniora og samfunnsvitenskap, med særlig vekt på samiske språk, historie, kultur, samfunnsforhold og rettighetsforhold. I tillegg inngår naturvitenskapelig forskning, blant annet innen helse samt klima- og miljørelaterte problemstillinger, der disse har en tydelig kobling til samfunnsmessige, historiske og kulturelle forhold i samiske områder. Samlet bidrar dette til en bred og helhetlig portefølje som speiler kompleksiteten i samiske samfunn og kunnskapsforholdene på feltet.

I 2025 ble porteføljens brede samfunnsmandat ytterligere aktualisert gjennom en større tverrgående fellesutlysning knyttet til oppfølgingen av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Utlysningen synliggjør hvordan forskning på samisk samfunn og kultur også har høy relevans for flere sektorområder og samfunnsutfordringer, og illustrerer porteføljens rolle som kunnskapsleverandør i arbeidet med forsoning, tillit og likeverd.

2.2 Om porteføljen Samisk samfunn og kultur

Forskningsrådets totale satsing på samiskrelevante prosjekter 2025

Figur 1: Forskningsrådets totale satsing på samiskrelevante prosjekter i 2025. Tall i mill. kroner.

Kilde: Forskningsrådet.

Figur 1, *Forskningsrådets totale satsing på samiskrelevante prosjekter*, viser porteføljestyret for Samisk samfunn og kulturs egne investeringer, andre portefølgers investeringer og EUs investeringer i samiskrelevante prosjekter i 2025. Samisk samfunn og kulturs egne investeringer utgjorde en fjerdedel av den samlede innsatsen.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Porteføljens egne investeringer	15,2	17,9	16,0	10,3	13,1	12,6	13,1
Andre portefølgers investeringer	14,8	21,1	20,1	28,3	29,8	21,3	22,4
EU	0,5	1,4	3,2	3,0	2,5	5,1	14,1
Totalt	30,5	40,4	41,6	38,6	45,3	38,9	49,6

Figur 2: Porteføljestyrets egne investeringer, investeringer gjort av andre styrer og den relevante EU-porteføljen, i perioden 2019-2025. Kilde: Forskningsrådet.

Figur 2 viser at Forskningsrådets samlede investeringer i samiskrelevante forskningsprosjekter har økt betydelig i perioden 2019–2025, fra 30,5 mill. kroner i 2019 til 49,6 mill. kroner i 2025. Det lavere nivået som fremkommer for 2024 (38,9 mill. kroner) må ses i sammenheng med overgang til nytt

regnskapsystem, og gir derfor ikke et korrekt bilde av aktivitetsnivået dette. På denne bakgrunn fremstår 2025 som et mer korrekt referanseår for videre analyser.

Figuren viser videre at porteføljestyrets egne investeringer i samisk forskning har ligget relativt stabilt gjennom hele perioden. Samtidig indikerer data, basert på Forskningsrådets merkesystem, en klar økning i investeringer fra andre porteføljer. Det er vanskelig å fastslå i hvilken grad denne utviklingen reflekterer reelle økninger i finansiering av samisk forskning, eller om den også kan tilskrives økt oppmerksomhet og bedre praksis for merking av samiskrelevante prosjekter på tvers av porteføljer.

Utviklingen i perioden peker likevel mot en bredere forankring av samisk forskning i Forskningsrådets samlede portefølje. Samisk forskning mottar i dag finansiering fra et større spekter av porteføljer enn tidligere, noe som har bidratt til økte samlede investeringer på området. Mens porteføljestyret for Samisk samfunn og kultur stod for om lag halvparten av investeringene i 2019, utgjør porteføljen i 2025 i underkant av en fjerdedel av den totale satsingen. Endringen reflekterer først og fremst vekst i investeringene fra andre porteføljer i Forskningsrådet, kombinert med en markant økning i EU-finansiering, samtidig som porteføljens egen innsats har vært stabil gjennom hele perioden.

Andre porteføljers investeringer i samiskrelevante prosjekter økte fra 14,8 mill. kroner i 2019 til 22,4 mill. kroner i 2025. Denne utviklingen indikerer at samiske perspektiver i økende grad integreres i brede tematiske og sektorovergrepene forskningssatsinger. Porteføljestyret for Samisk samfunn og kultur fremstår dermed i økende grad som en katalysator for mobilisering av midler utover egen budsjetttramme, snarere enn som hovedfinansør alene. Innenfor EU-finansiert forskning har samiskrelevante prosjekter med norsk deltakelse hatt en betydelig vekst. EU-finansieringen har økt fra 0,5 mill. kroner i 2019 til 14,1 mill. kroner i 2025, noe som understreker den sterke positive utviklingen på feltet.

Samiskrelevante prosjekter med norske aktører har hatt gjennomslag i flere deler av Horisont Europa, blant annet i Marie Skłodowska-Curie-tiltakene samt i klynger innen kultur og samfunn, klima og miljø, og mat, landbruk og bioøkonomi. Denne utviklingen indikerer at samiskrelevante forskningsmiljøer i økende grad lykkes i konkurransen om europeiske forskningsmidler, og bidrar samtidig til styrket internasjonal forankring av samisk forskning og økt samarbeid med urfolksmiljøer utenfor Norge.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Klima og miljø	7,8	12	7,8	10,7	12,5	7,5	12
Mat og bioressurser					1,5	6,5	3,1
Banebrytende forskning	1	2,8	4,8	6,7	6,3	2,2	1,6
Velferd og utdanning	5,4		3,9	5,7	6,1	3,2	3,9
Energi og transport			1,1	2,5	2,3	1,1	0,6
Innovasjon	0,6	2,9	2,3	2,3		0,15	0,5
Forskningssystemet			1	0,7	1,0	0,71	0,2
Demokrati og global utvikling		3,4					0,5
Totalt	14,8	21,1	20,1	28,3	29,7	21,3	22,4

Figur 3: Utviklingen i investeringer av andre porteføljestyre til samiskrelevante prosjekter. Tall i mill. kroner. Kilde: Forskningsrådet.

Figur 3 viser at andre portefølgers investeringer i samiskrelevant forskning har økt betydelig i perioden 2019–2025. Investeringene økte fra 14,8 mill. kroner i 2019 til 22,4 mill. kroner i 2025 og bidrar i økende grad til veksten i Forskningsrådets samlede innsats innen samisk forskning. Utviklingen må ses i sammenheng med økt bruk av tverrgående utlysninger og fellesutlysninger, der samiske perspektiver inngår som en del av bredere tematiske og sektorovergrepene forskningssatsinger. Den må også ses i lys av økt oppmerksomhet om samiskrelevant forskning i de andre porteføljenes utlysninger.

Fellesutlysningen i 2025, der flere porteføljer samlet bidro til en satsing på om lag 90 mill. kroner, illustrerer denne utviklingen tydelig. Av prosjektene som ble innvilget i 2025, startet to opp samme år, mens de øvrige seks har oppstart i 2026. Det er derfor kun prosjektene med oppstart i 2025 som inngår i denne oversikten.

Særlig porteføljene Klima og miljø, Mat og bioressurser, Velferd og utdanning og Banebrytende forskning bidrar med betydelige midler til samiskrelevante prosjekter. Dette gjenspeiler både samisk forsknings tydelige relevans for sentrale samfunnsutfordringer og de tverrfaglige kunnskapsbehovene knyttet til blant annet klimaendringer, bærekraftig ressursforvaltning, levkår og utdanning.

Den største innsatsen i 2025 kommer fra porteføljen Klima og miljø, som investerte om lag 12 mill. kroner i samiskrelevant forskning. Videre bidro porteføljen Velferd og utdanning med 3,9 mill. kroner, mens investeringene fra porteføljen Mat og bioressurser utgjorde 3,1 mill. kroner samme år. Porteføljen for Banebrytende forskning har også hatt et relativt høyt investeringsnivå over tid. Nedgangen som fremkommer i 2024 og 2025 må primært forklares med at det ikke ble gjennomført utlysninger under FRIPRO i 2023.

Det er samtidig ikke mulig å entydig fastslå hvor stor del av veksten i andre portefølgers bidrag som skyldes reelt økte bevilgninger, og hvor mye som kan tilskrives økt og mer systematisk bruk av Forskningsrådets merkesystem for samiskrelevante prosjekter. Samlet sett indikerer utviklingen likevel en tydelig styrking av samisk forskning på tvers av porteføljestrukturen, og en økende integrering av samiske perspektiver i Forskningsrådets brede tematiske satsinger.

Her er en oversikt over prosjekter i hele Forskningsrådets portefølje som i 2025 var merket med minst 50 prosent 'samisk'.

Porteføljestyret for Samisk samfunn og kultur sine egne investeringer 2019-2025

Fram til og med 2024 ble porteføljestyrets investeringer i Samisk samfunn og kultur finansiert gjennom årlige bevilgninger fra Kunnskapsdepartementet (KD) og Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD). Etter endringer i budsjettmodellen utgjorde den årlige bevilgningen ca. 10 millioner kroner fra KD og 3,5 millioner kroner fra KDD, samlet 13,5 millioner kroner.

Fra og med 2025 ble Forskningsrådet bruttobudsjettet. Bevilgningene dekker da hovedsakelig forpliktelser tilknyttet tidligere innvilgede prosjekter, mens tilsagnsrammen gir den beste beskrivelsen av midlene som er tilgjengelig for nye investeringer. I 2025 var tilsagnsrammen på 19 millioner kroner, om lag 7 millioner kroner høyere enn den samlede finansieringen i tidligere år. Økningen skyldes i hovedsak økte rammer fra KDD.

Utlsyninger i porteføljen for Samisk samfunn og kultur

I perioden 2019–2025 har porteføljen for Samisk samfunn og kultur hatt årlige utlysninger, med tildeling til mellom én og åtte prosjekter per år. Utlysningene har i hovedsak vært rettet mot søknadstypen Forskerprosjekt.

For å styrke satsingen på samisk forskning på tvers av porteføljene tok porteføljestyret for Samisk samfunn og kultur initiativ til og ledet en felles utlysning av forskerprosjekter i 2025, i samarbeid med porteføljene for Velferd og utdanning, Energi og transport, Klima og miljø samt Helse. Den samlede økonomiske rammen for utlysningen var om lag 90 mill. kroner. Av dette bidro porteføljen for Samisk samfunn og kultur med 19 mill. kroner, mens de øvrige porteføljene samlet bidro med om lag 70 mill. kroner. Den tematiske innretningen var forankret i kunnskapsbehov identifisert i Sannhets- og

forsoningskommisjonens rapport. Utlysningen mottok til sammen 43 søknader.

År	Temaområde	Antall søknader	Tildelte prosjekter
2025	Tverrgående tema (Oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport)	43	<i>Reshaping linguistic spheres in Sápmi: language policy, linguistic atmosphere, and namescapes in the multilingual North.</i> Samisk høgskole, <i>Sámi Aphasia and Morphology Initiative – Comprehensive Aphasia Testing.</i> Universitetet i Tromsø <i>The Norwegianization of language, people and land in South Saepmie. Why reconciliation, how, and between whom?</i> Nord universitet <i>How ethnic contexts affect language acquisition, identity formation and psychosocial well-being for Sámi and Kven children and adolescence.</i> Universitetet i Tromsø. <i>Knowledge for Reconciliation: Truth and contestation in the aftermath of the Norwegian Truth and Reconciliation Commission.</i> Institutt for fredsforskning <i>Museum Objects and Reconciliation Ethics: Collaborations over post-repatriation reparations in Sápmi.</i> Universitetet i Oslo (Kulturhistorisk Museum) <i>Sustaining National Minorities in Education: Kven/Norwegian Finnish and Forest Finnish Experiences and Needs in Mainstream Schools.</i> Universitetet i Tromsø <i>Biebmolassi – Reconciling Sámi Food Systems.</i> Universitetet i Tromsø
2024	Utdanning og oppvekst	12	<i>Revitalisation Processes in Education: Bringing South Saami Forward.</i> Samisk høgskole <i>Eatnama Mánát Skuvlema Bálgáid alde: Strengthening Sámi Children's Identity and Resilience by Transforming Educational Institutions.</i> Universitetet i Tromsø
2023	Klima, miljø og næringsvirksomhet	12	<i>Indigenous representation in majority-based parties and "the green shift": Structures, strategies, and policy effects.</i> OsloMet
2022	Språk	6	<i>Indigenous language resilience: From learners to speakers.</i> Universitetet i Oslo
2021	Samisk identitet og samfunnsbygging	15	<i>Indigenous homemaking as survivance: Homemaking as cultural resilience in the face of colonization and</i>

			<i>assimilation.</i> Nord universitet
2020	Levekår og befolkningsutvikling	8	<i>Soutj Sámi Legacy Culture: The dynamics of indigenous and non-indigenous identities.</i> Nord universitet <i>Governance of Land and Natural Resources in Sápmi: a legal approach.</i> Universitetet i Tromsø
2019	Språk	22	<i>How can language technology make a difference? An investigation of the impact language technology programmes have upon Sámi literacy.</i> Universitetet i Tromsø <i>Arctic Six Road: Imagining Global Infrastructures and Community Boundaries, Discovery and the Russian North.</i> Universitetet i Tromsø <i>Truth and Reconciliation in a Democratic Welfare State: The Indigenous Sámi, the Kven/Norwegian Finns Minority and the Majority.</i> Universitetet i Tromsø

Figur 4: Utlysninger for porteføljen for Samisk samfunn og kultur i perioden 2019–2025. Oversikten viser tema for utlysningene, antall søknader og tildelte prosjekter. Kilde: Forskningsrådet.

Utlysningene i porteføljen for Samisk samfunn og kultur i perioden 2019–2025 viser betydelig variasjon i antall mottatte søknader, fra 6 til 43 per utlysning. Variasjonen kan blant annet knyttes til endringer i organisatoriske og logistiske rammer, samt til tematisk innretning og størrelsen på de utlyste midlene.

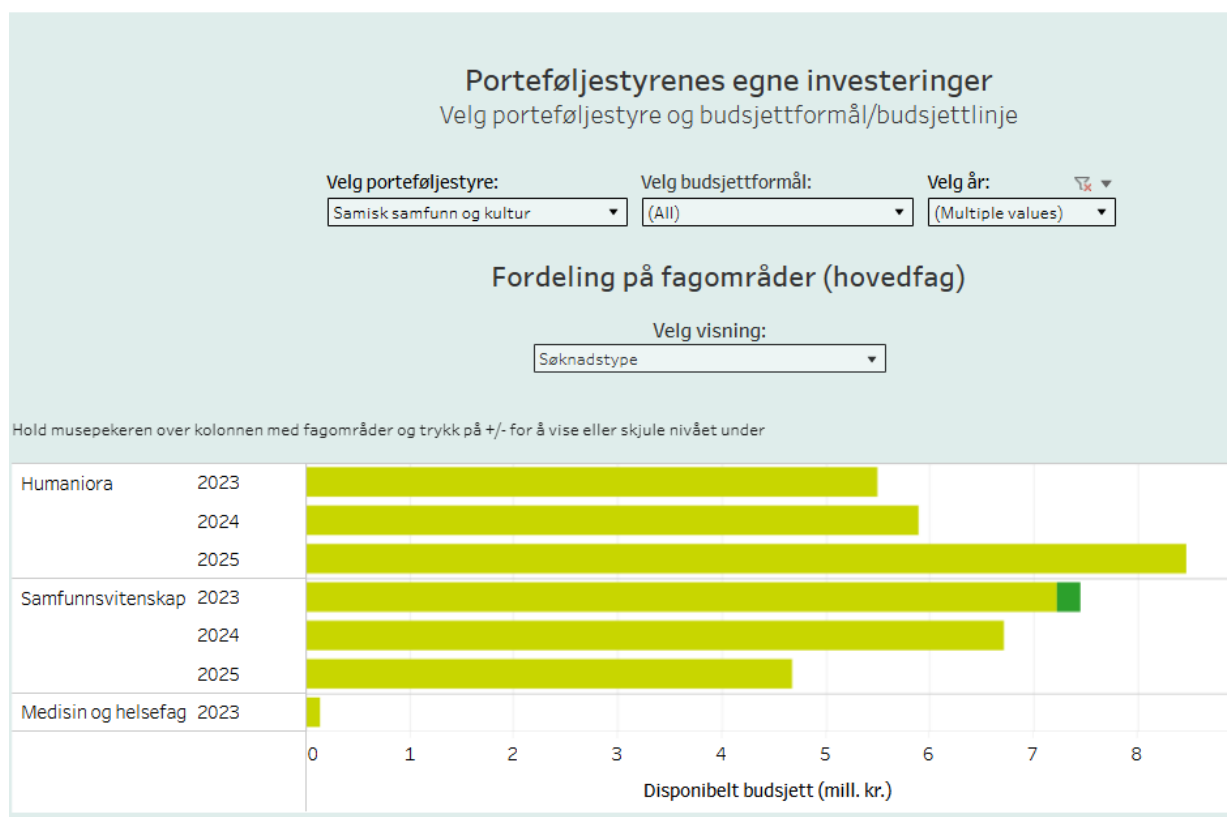
Den felles forskerprosjektutlysningen i 2025, som tok utgangspunkt i Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, resulterte i et særlig høyt søknadsvolum på 43 søknader. Dette indikerer stor etterspørsel etter forskningsmidler innenfor samisk samfunn og kultur, både fra etablerte og nye forskningsmiljøer, og viser at tematikken har bred relevans på tvers av fagområder og institusjoner.

2.3 Porteføljens profil

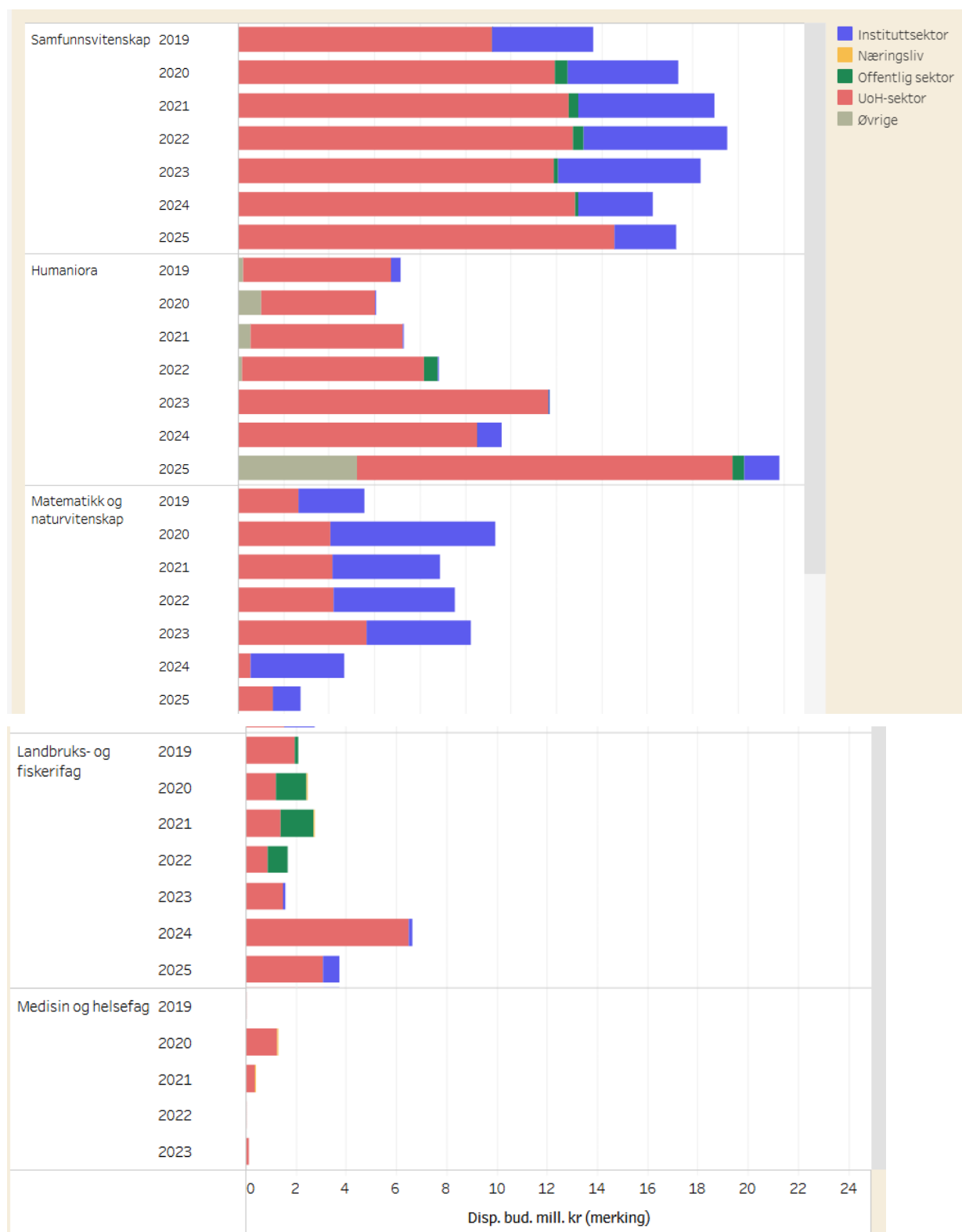
Fag og teknologi:

Porteføljen er åpen for alle fag, og samisk forskning er et bredt og tverrfaglig forskningsfelt som omfatter en rekke disipliner. Den tematiske innretningen i porteføljepåplanen bidrar likevel til at porteføljens egne prosjektinvesteringer i hovedsak går til samfunnsvitenskap og humaniora.

I 2025 var det flest prosjekter innenfor humaniora, etterfulgt av samfunnsvitenskap.

Figur 5: Porteføljen for Samisk samfunn og kulturs innsats fordelt på fagområder i perioden 2023–2025. Kilde: Forskningsrådet.

Figur 6: Oversikt over den samlede porteføljen for Samisk-merkede prosjekter, fordelt på fag i perioden 2019-2025. Kilde: Forskningsrådet.

Tema

Porteføljens egne investeringer skal dekke forskning innenfor og på tvers av seks bredt definerte temaområder i porteføljeplan; 1) *Historie, kulturarv og kulturuttrykk*; 2) *Språk*; 3) *Levekår og befolkningsutvikling*; 4) *Oppvekst og utdanning*; 5) *Samisk samfunnsbygging*; og 6) *Klima, miljø og næringsvirksomhet*.

Temaområdene dekker forskningsfeltets faglige bredde og porteføljen omfatter bidrag fra ulike fag og forskningstradisjoner som er opptatt av spørsmål knyttet til forskning relevant for det samiske samfunnet. Porteføljen ønsker å fremme ambisiøse prosjekter som gjerne ser de tematisk prioriterte områdene i sammenheng.

Utlysningen i 2025 bidro til å samle flere av disse tematiske prioriteringene innenfor én felles ramme, særlig tematikk knyttet til historie, språk, utdanning, levekår, helse og samfunnsbygging. Dette illustrerer hvordan porteføljeplanens prioriteringer også har høy relevans på tvers av sektorporteføljer.

Anvendelsesområder:

Figur 6 viser porteføljens utadrettede virksomhet, både gjennom allmennrettede formidlingstiltak og vitenskapelige utgivelser. Den utadrettede virksomheten bidrar til å synliggjøre prosjektene overfor beslutningstakere, som Sametinget og regionale og lokale myndigheter, samt overfor innbyggerne generelt (brukermål 1 og 2).

Resultatindikator gruppe	Resultatindikator	2021	2022	2023	2024	2025
Allmennrettede formidlingstiltak	Oppslag i massemedia (aviser, radio, TV mm)	27	17	7	12	3
	Populærvitenskapelige publikasjoner (artikler/bøker, debattbøker/-artikler, høringer, ut..)	16	20	11	4	2
Brukerrettede formidlingstiltak	Rapporter, notat, artikler, foredrag på møte/konferanser retta mot målgruppene i prosje..	124	77	42	74	22
Innføring av nye/forbedrede metoder/modeller/teknologi for økt verdiskaping	Bedrifter i prosjektet som har innført nye/forbedrede arbeidsprosesser/forretningsmode..		0	0		
	Bedrifter som har innført nye/forbedrede metoder/teknologi		0	0		
	Bedrifter utenfor prosjektet som har innført nye/forbedrede metoder/modeller/teknologi		0	0		
Kommersielle resultat med bidrag fra prosjektet	Ferdigstilte nye/forbedrede produkter		0	0		
	Ferdigstilte nye/forbedrede prosesser		0	0		
	Ferdigstilte nye/forbedrede tjenester		0	0		
	Inngåtte lisensieringskontrakter (eksl. brukerlisenser for programvare)		0	0		
	Søkte patenter (samme patent søkt i flere land regnes som 1 patent)		0	0		
Ny virksomhet	Nye foretak som følge av prosjektet		0	0		
	Nye forretningsområder i eksisterende bedrifter som følge av prosjektet		0	0		
Næringsrettede FoU resultater	Ferdigstilte nye/forbedrede metoder/modeller/prototyper		0	0		
Vitenskapelige utgivelser	Bok/monografi/rapport	2	2	1	1	
	Bokrapportdel/kapittel i antologi	9	22	9	2	7
	Tidsskriftsartikkel/periodika	17	21	7	8	3

Figur 7: Oversikt over resultatindikatorer for investeringene til porteføljestyret for Samisk samfunn og kultur i perioden 2021–2025. Tallene er basert på innrapportering fra prosjektene. Tallene for 2025 er ikke fullstendige fordi enkelte framdriftsrapporter mangler. Kilde: Forskningsrådet.

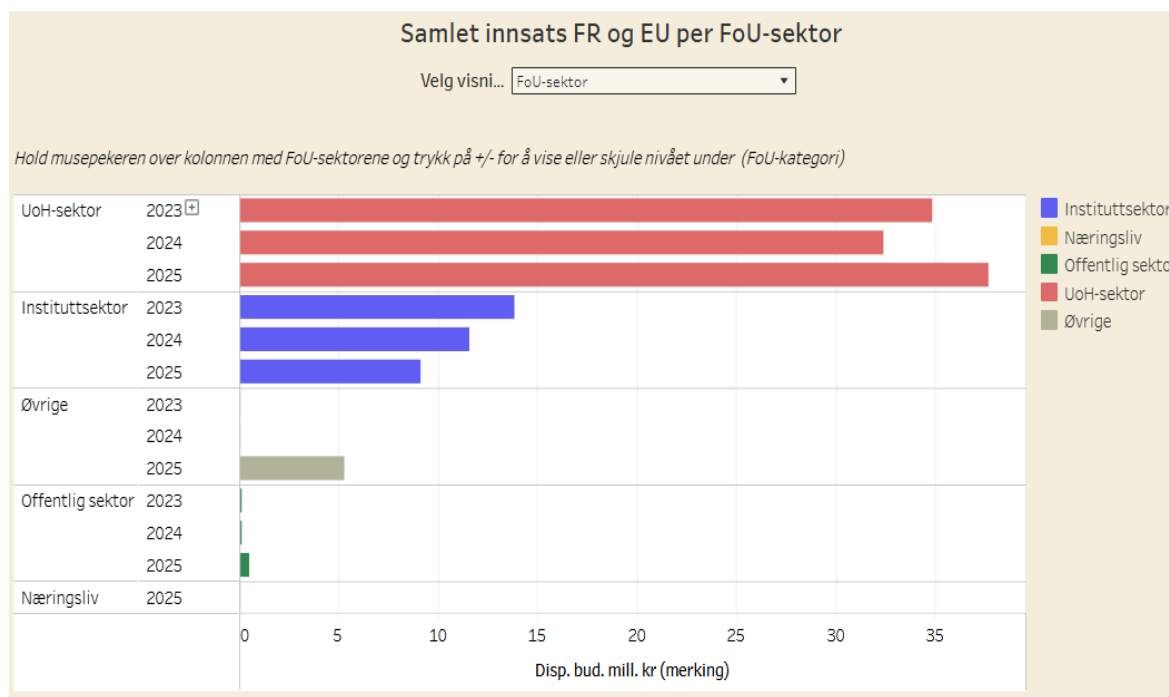
Her er en oversikt over samiskspråklige vitenskapelige publikasjoner knyttet til porteføljen for Samisk samfunn og kultur.

FoUol-verdikjede:

Porteføljen for Samisk samfunn og kultur har primært anvendt søknadstypen Forskerprosjekt i sine egne investeringer. Oversikten over Forskningsrådets totale satsing fordelt på søknadstyper, viser at den klart største andelen er Forskerprosjekt.

De fleste prosjektene som finansieres av porteføljen, er i universitets- og høyskolesektoren. Se figur 7.

Figur 8: Samlet innsats fra Forskningsrådet og EU fordelt på FoU-sektor i perioden 2023–2025. Kilde: Forskningsrådet.

3. Vurdering av måloppnåelse

Utviklingen i perioden 2019–2025 viser at porteføljen i betydelig grad bidrar til måloppnåelse av porteføljepånen for samisk samfunn og kultur (2022-2025). Dette sees særlig gjennom økt synlighet for samisk forskning, sterkere tverrporteføljearbeid og en tydeligere internasjonal forankring. Selv om porteføljens egne økonomiske rammer har vært relativt stabile over tid, har den samlede innsatsen innen samiskrelevant forskning økt markant. Denne veksten er i hovedsak drevet av økte investeringer fra andre porteføljer i Forskningsrådet og økt EU-finansiering, noe som indikerer at porteføljen i økende grad fungerer som en strategisk katalysator for samisk forskning, snarere enn som eneste finansieringskilde.

Samfunns mål

Porteføljepånen for Samisk samfunn og kultur har følgende samfunns mål som bygger opp under Forskningsrådets strategi:

1. *Det samiske folks språk, kultur og samfunnsliv er forstått, akseptert og inkludert på alle nivå i det samiske samfunnet og i storsamfunnet.*
2. *Betydningen av kulturell resiliens er forstått og akseptert av storsamfunnet som et viktig grunnlag for samisk levemåte og livskvalitet.*

3. *Samiske aktører og verdier er inkludert i etableringen av ny og økt næringsvirksomhet, også hvor tradisjonskunnskap er inkludert.*
4. *Samisk tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap er anerkjent som likeverdige kunnskapssystem med annen type kunnskap i forskningen, og er forstått, akseptert og implementert som et viktig grunnlag for forvaltning og ressursutnytting i samiske områder.*

Utviklingen i porteføljen gir samlet sett indikasjoner på positiv måloppnåelse knyttet til samfunnsmålene. Dette gjelder særlig gjennom kunnskapsutvikling som belyser samiske språk, kultur, historie og samfunnsforhold i en bred samfunnsmessig sammenheng. Den økende integreringen av samiske perspektiver i andre porteføljer og i EU-finansierte prosjekter tyder på at samisk kunnskap i større grad anerkjennes som relevant også utenfor et avgrenset urfolksperspektiv.

Analysen viser samtidig at hovedtyngden av investeringene fortsatt ligger innen humaniora og samfunnsvitenskap, i tråd med porteføljens faglige og tematiske kjerne. Samtidig indikerer vekst i samiskrelevant forskning innen klima, miljø, naturressurser samt mat- og bioressurser et økende potensial for å styrke samfunnsmålene knyttet til bærekraft, næringsutvikling og ressursforvaltning, der tradisjonell og erfaringsbasert samisk kunnskap kan spille en særlig sentral rolle.

Brukermål

I porteføljen for Samisk samfunn og kultur er forskningsinstitusjoner, museer, kultur- og språksentre samt helseinstitusjoner særlig viktige aktører. Forskere i hele karriereløpet er sentrale for måloppnåelse og utgjør hovedmålgruppen for porteføljens investeringer og rådgivende tiltak. Porteføljeplanen har følgende brukermål:

1. *Beslutningstakere, som for eksempel Sametinget, nasjonale, regionale og lokale myndigheter, samt næringsvirksomheter, baserer beslutninger som angår samiske forhold på forskningsbasert kunnskap.*
2. *Alle borgere er bevisst og har god kunnskap om samisk språk, kultur, historie og næringer.*
3. *Utdannings- og forskningsinstitusjoner har en høy andel samiske forskere og mye forskning på samiske og samiskrelaterte temaer.*
4. *Alle porteføljer i Forskningsrådet har innlemmet forskning på samiske forhold der det er relevant.*
5. *Samisk som vitenskapsspråk blir benyttet innenfor utdannings- og forskningsinstitusjoner.*
6. *Det er veletablert forskningssamarbeid mellom utdannings- og forskningsinstitusjoner innenfor ulike fag og fagmiljøer i Norge, Norden og internasjonalt.*

Denne porteføljeanalysen gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å vurdere måloppnåelse knyttet til alle brukermål. Analysen kan imidlertid gi et godt grunnlag for å vurdere måloppnåelse knyttet til brukermål 1, 2, 4 og 6.

Måloppnåelse for brukermål 1 og 2

Analysen indikerer en positiv utvikling knyttet til brukermål 1 og 2. Analysen viser at prosjektene i porteføljen (se figur 6) har hatt aktiv utadrettet virksomhet, blant annet gjennom allmennrettede formidlingstiltak. Dette bidrar til å synliggjøre prosjektene overfor beslutningstakere, som Sametinget og regionale og lokale myndigheter, samt overfor innbyggerne generelt. Det har også vært et relativt høyt antall brukerrettede formidlingstiltak overfor prosjektenes målgrupper, med mellom 47 og 104 tiltak årlig.

Omfanget av allmennrettet og brukerrettet formidling indikerer at porteføljen i betydelig grad bidrar til synliggjøring av forskningsbasert kunnskap om samiske forhold. Den høye aktiviteten innen formidling rettet mot både beslutningstakere og allmennheten støtter opp under brukermålene om kunnskapsbaserte beslutninger og økt bevissthet i befolkningen.

Det må samtidig tas høyde for at resultatindikatorene for de siste årene, særlig 2025, er ufullstendige. Likevel fremstår formidlingsaktiviteten som systematisk og vedvarende over tid, noe som styrker antakelsen om at forskningsresultatene faktisk når ut til relevante målgrupper.

Måloppnåelse brukermål 4

Det er en tydelig positiv utvikling i måloppnåelse for brukermål 4. Flere av porteføljene i Forskningsrådet har innlemmet forskning på samiske forhold der det er relevant. Tall fra Forskningsrådets prosjektdatabase og merkesystem viser en økning i forskning på samiskrelaterte temaer innenfor andre porteføljer enn Samisk-porteføljen (se figur 3). Den økende andelen investeringer fra andre porteføljer representerer en tydelig styrking av måloppnåelsen knyttet til brukermål 4. Samiske perspektiver inngår i økende grad i brede tematiske satsinger innen klima, miljø, utdanning og samfunnsutfordringer. Dette reduserer risikoen for at samiskrelevant forskning isoleres i én portefølje, og bidrar til mer helhetlig kunnskapsutvikling på tvers av sektorer.

Måloppnåelse for brukermål 6

Det er etablert forskningssamarbeid mellom utdannings- og forskningsinstitusjoner på tvers av fag og fagmiljøer i Norge, Norden og internasjonalt. Porteføljens egne prosjektinvesteringer har en relativt god geografisk spredning, og porteføljen omfatter samarbeid med land utenfor Europa.

Gitt at det er et mål med forskning på alle temaene i porteføljeplanen for Samisk, er det ellers verdt å merke seg at klimarelatert samiskrelevant forskning og samiskrelevant forskning knyttet til mat og bioressurser ser ut til å være forskningsfelt i vekst.

Den markante veksten i EU-finansiering i perioden vurderes som et tydelig tegn på styrket internasjonalt samarbeid og konkurransekraft i samiskrelevante forskningsmiljøer. Deltakelse i Horisont Europa bidrar ikke bare med økte ressurser, men også til metodisk og tematisk utvikling, samt økt samarbeid med urfolksmiljøer og forskningsinstitusjoner utenfor Norge. Dette styrker måloppnåelsen knyttet til både kvalitet og internasjonal forankring i porteføljen.

Oppsummering og anbefalinger

Dette kapittelet omhandler investeringsanbefalinger for porteføljestyret for Samisk samfunn og kultur sitt videre arbeid, og er basert på fremlagt statistikk og vurderinger av måloppnåelse i forrige kapittel. Porteføljeplanen for Samisk samfunn og kultur er en viktig føring for investeringsanbefalinger.

I tillegg påvirkes prioriteringene av andre relevante nasjonale føringer for samisk forskning, herunder revidert Langtidsplan for forskning og høyere utdanning, Kommunal- og distriktsdepartementets stortingsmelding om samisk språk, kultur og samfunn med vekt på rekruttering og kompetansebehov, samt Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og øvrige relevante strategier og meldinger.

Tilgjengelig budsjett porteføljen for Samisk samfunn og kultur i årene som kommer er uavklart. Anbefalingene i dette kapittelet tar utgangspunkt i nullvekst i porteføljens økonomiske rammer. Investeringsanbefalingene konsentreres derfor om tre strategiske prioriteringer som vurderes å kunne gi størst mulig forskningsmessig avkastning innenfor begrensede ressurser: videreutvikling av utlysningssamarbeid og rådgivning overfor andre porteføljer i Forskningsrådet, målrettet mobiliseringsarbeid overfor relevante forskningsmiljøer, samt deltakelse i internasjonale fellesutlysninger.

- *Rådgivning og utlysningssamarbeid i Forskningsrådet*

Analysen viser at Forskningsrådets samlede investeringer i samiskrelevante prosjekter er økende. For å videreføre denne positive utviklingen videreføres, anbefales det å fortsatt prioritere samarbeid med andre relevante porteføljer i Forskningsrådet, med sikte på å styrke samiske perspektiver i andre porteføljer. Bidrag til fellesutlysninger sammen med andre porteføljer vurderes som et særlig effektivt virkemiddel for flere satsinger på samiskrelevante problemstillinger.

I 2025 gjennomførte porteføljen for Samisk samfunn og kultur en felles forskerprosjektutlysning i samarbeid med porteføljene for Velferd og utdanning, Energi og transport, Klima og miljø samt Helse. Porteføljen bidro med 19 mill. kroner, mens de øvrige porteføljene samlet bidro med om lag 70 mill. kroner. Utlysningen mottok totalt 43 søknader, og erfaringene har gitt grunnlag for å gjennomføre en tilsvarende utlysning i 2026. Den tematiske innretningen for utlysningen tok utgangspunkt i kunnskapsbehov identifisert i Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Rapporten har bred relevans for samfunnsliv og samfunnsutvikling, og vektlegger blant annet kulturelle dimensjoner, kunnskap om helse- og sosialpolitiske utfordringer, utdanning og opplæring samt offentlig forvaltning. Disse tematiske prioriteringene har i stor grad sammenfall med porteføljepånen for Samisk samfunn og kultur. Fellesutlysninger vurderes som et viktig element i oppfølgingen av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapporten om forskning og bidrar til å styrke samisk, norskfinsk/kvensk og skogfinsk kultur- og samfunnsutvikling.

Denne typen samarbeid gir betydelig meravkastning, både i form av høyt søknadsvolum, økt tematisk bredde og mobilisering av nye forskningsmiljøer. Det anbefales derfor å videreføre og videreutvikle fellesutlysninger, særlig der samiske perspektiver har tydelig relevans for brede og sektorovergripende samfunnsutfordringer som klimaomstilling, velferd, utdanning og helse.

- *Mobilisering*

Analysen viser at et flertall av Forskningsrådets porteføljer investerer i samiskrelevante prosjekter, og at mange av deres utlysninger er relevante for porteføljen for Samisk samfunn og kultur. Et sentralt strategisk grep vil derfor være å videreutvikle arbeidet med mobilisering av forskningsmiljøer mot hele bredden av porteføljer og virkemidler i Forskningsrådet. Det er positivt dersom samiskrelevante forskningsmiljøer i økende grad søker finansiering også fra andre porteføljer, og ikke primært eller utelukkende fra den dedikerte samiske porteføljen. Mobiliseringsarbeidet bør i større grad rettes strategisk mot porteføljer og virkemidler der deltakelsen fra samiskrelevante miljøer i dag er lav, men der potensialet vurderes som høyt. Mobiliseringstiltak bør derfor kombineres med målrettet rådgivning som støtter prosjektutvikling, styrker søknadskvaliteten og legger til rette for hensiktsmessig partnerskapsbygging.

- *Internasjonale fellesutlysninger*

Deltakelse i internasjonale fellesutlysninger kan innebære relativt begrensede investeringer for porteføljen for Samisk samfunn og kultur, samtidig som potensialet for avkastning i form av finansiering til samiskrelevante prosjekter er betydelig. Slike utlysninger er ofte mer slagkraftige og synlige, og gir samtidig gode muligheter for å styrke internasjonalt samarbeid og faglig utvikling i prosjektene.

De siste årene har det vært en tydelig økning i samiskrelevant forskning innen Horisont Europa. I 2024 ble både New Zealand og Canada assosierte medlemmer av programmet. Begge landene har sterke forskningsmiljøer innen urfolksforskning, noe som åpner for nye muligheter for internasjonalt forskningssamarbeid med høy relevans for samiske problemstillinger.

I perioden 2026–2027 vil Horisont Europa etablere to nye partnerskap, *Cultural Heritage and Resilience* og *Social Transformations and Resilience*. Begge partnerskapene vurderes som særlig relevante for samiske forskningsmiljøer, gitt deres tematiske fokus på kultur, samfunnsendring og motstandskraft. Nordisk samarbeid er også svært relevant for feltet, og porteføljen har blant annet deltatt i en NordForsk-utlysning.

Samlet sett vurderes deltakelse i internasjonale fellesutlysninger som et særlig kostnadseffektivt virkemiddel for porteføljen. Med begrensede nasjonale midler kan slike utlysninger gi tilgang til betydelige ressurser, samtidig som de bidrar til økt internasjonal synlighet og styrket faglig kvalitet i samisk forskning. Framvoksende internasjonale satsinger innen kulturarv, sosial transformasjon og resiliens fremstår som særlig prioriterte innsatsområder i et samisk perspektiv.

Oppsummering

Rådgivning og utlysningssamarbeid i Forskningsrådet

Porteføljeanalysen viser at den samlede innsatsen innen samiskrelevant forskning i økende grad bæres av investeringer gjennom fellesutlysninger med andre porteføljer. Dette understreker betydningen av porteføljens rådgivende rolle overfor andre porteføljer i Forskningsrådet. Videreføring av målrettet faglig rådgivning og aktiv deltakelse i felles utlysningsprosesser vurderes som sentrale virkemidler for å sikre at samiske perspektiver integreres systematisk i brede tematiske satsinger. Erfaringene fra fellesutlysningen i 2025 viser at denne tilnærmingen gir høy utløsende effekt i form av økt søknadsvolum, tematisk bredde og mobilisering av nye forskningsmiljøer.

Mobilisering

Analysen indikerer at samiskrelevante forskningsmiljøer i økende grad lykkes i å hente finansiering fra flere porteføljer og virkemidler i Forskningsrådet. For å styrke denne utviklingen anbefales det å videreføre mobiliseringsarbeidet, med særskilt vekt på å støtte forskningsmiljøer i søknadsutvikling og partnerskapsbygging. Mobilisering bør samtidig innrettes strategisk, slik at den bidrar til kvalitet og bærekraft i miljøene, og tar hensyn til kapasiteten i relativt små fagmiljøer.

Fellesutlysninger

Fellesutlysninger fremstår som et særlig effektivt virkemiddel for porteføljen, både faglig og økonomisk. Utlysningen i 2025, forankret i Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, viser at tydelige samfunnsoppdrag og klare tematiske rammer bidrar til høy relevans og bred deltakelse. Det anbefales fortsatt å prioritere slike utlysninger, særlig der porteføljeplanens prioriteringer sammenfaller med brede samfunnsutfordringer som klima, helse, utdanning og samfunnsutvikling.

Deltakelse i internasjonale fellesutlysninger

Veksten i EU-finansiering til samiskrelevante prosjekter indikerer økt internasjonal gjennomslagskraft og styrket samarbeid på tvers av land og urfolksmiljøer. Deltakelse i internasjonale fellesutlysninger vurderes som et kostnadseffektivt virkemiddel med potensielt høy avkastning, både i form av finansiering og faglig utvikling. Nye partnerskap i Horisont Europa innen kulturarv og sosial transformasjon fremstår som særlig relevante satsingsområder for samiske forskningsmiljøer.

Samlet vurdering

Samlet sett viser porteføljeanalysen at porteføljen for Samisk samfunn og kultur bidrar til god måloppnåelse innenfor begrensede økonomiske rammer. Porteføljens rolle som strategisk katalysator for samisk forskning er blitt tydeligere i perioden, gjennom økt tverrporteføljearbeid, mobilisering og internasjonalisering. De foreslåtte prioriteringene gir et godt grunnlag for videre utvikling av porteføljen og for arbeidet med ny porteføljeplan i 2026, med mål om å sikre langsiktig, relevant og samfunnsforankret kunnskapsutvikling om samiske språk, kultur og samfunnsliv.